

POSTANOWIENIE

Dnia 25 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Katarzyna Gajewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej

w sprawie **A. K.**

oskarżonego o czyn z art. 158 § 1 i 3 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt. 2 k.k. w zb. z art.

156 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 25 maja 2022 r.,

zażalenia obrońcy oskarżonego

na postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt III KK 17/21,

w przedmiocie zastosowania wobec oskarżonego tymczasowego aresztowania

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 538 § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z dnia 3 grudnia 2018 r., sygn. akt IV K (...), A. K., któremu w akcie oskarżenia zarzucono popełnienie czynu z art. 158 § 1 i 3 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt. 2 k.k. w zb. z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., został uznany za winnego tego, że dnia 25 października 2016 r. około godz. 22 w R., gm. D., powiatu c., woj. (...), działając wspólnie i w porozumieniu (z M. A. D., M.

G., A. L.), przewidując możliwość śmierci T. C. i godząc się na to, wziął udział w jego pobiciu w ten sposób, że wyżej wymienieni oskarżeni wielokrotnie uderzali pokrzywdzonego pięściami i kopali po całym ciele w tym głowie, a nadto czterokrotnie zadali ciosy w kończyny dolne nieustalonym narzędziem ostrym, ostrokończystym lub kończystym, powodując u pokrzywdzonego pięć ran tłuczonych głowy, rozległe podbiegnięcia krwawe twarzy i głowy po stronie lewej z towarzyszącym obrzękiem tkanek miękkich, wylewy krwawe śluzówki wargi górnej z rozerwaniem wędzidełka górnego i rany dziąsła, obfite wylewy krwawe w tkance podskórnej głowy i mięśniach skroniowych, wylewy krwawe w tkankach miękkich twarzy po stronie lewej, ogniska stłuczenia tkanki mózgowej, złamania wyrostka zębodołowego szczęki, dwumiejscowe złamanie żuchwy i wyrostka rylcowatego żuchwy, złamanie lewej kości jarzmowej, cztery powierzchowne i głębsze rany klute kończyn dolnych, pięć powierzchniowych nakłuć tylnej powierzchni goleni prawej oraz szereg podbiegnięć i wylewów krwawych okolic kończyn dolnych i górnych, po czym po zaprzestaniu stosowania przemocy porzucili ciało pokrzywdzonego na łące w odległości 200 metrów od najbliższych zabudowań w stanie ostrej niewydolności oddechowej i niewydolności ośrodkowego układu nerwowego, związanego ze stłuczeniem mózgu oraz powstaniem w płucach masywnych ognisk zachłystowych krwią, co spowodowało chorobę realnie zagrażającą życiu, a w następstwie zgon T. C. tj. czynu stanowiącego zbrodnię z art. 148 § 1 k.k. i za to skazany na karę 10 lat pozbawienia wolności.

Po rozpoznaniu wniesionych w tej sprawie apelacji, w tym m.in. przez obrońcę A. K., Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 10 czerwca 2020 r., sygn. akt II AKa (...), zaskarżony wyrok w odniesieniu do tego oskarżonego utrzymał w mocy.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2020 r., III KK (...), po rozpoznaniu kasacji obrońców skazanych M. D., M. G., A. K. i A. L. uchylił powołany wyżej wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) w dnia 10 czerwca 2020 r., w części dotyczącej A. K. oraz A. L. i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Postanowieniem z tego samego dnia Sąd Najwyższy w oparciu o art. 538 § 2 w zw. z art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 2 k.p.k. zastosował wobec oskarżonego A. K. środek zapobiegawczy - tymczasowe aresztowanie na okres trzech miesięcy, to jest do dnia 26 lipca 2022 r.

Zażalenie na to postanowienie złożył obrońca oskarżonego. Zarzucił w nim obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj.:

„1. art. 249 § 1 i art. 258 § 2 k.p.k. poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że:

- dowody osobowe i rzeczowe zgromadzone w postępowaniu wskazują duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił zarzucane przestępstwo podczas, gdy jak wywiedziono w zarzutach apelacji dowody osobowe wykazują duże sprzeczności i są niejednoznaczne co do okoliczności zdarzenia, natomiast dowód obiektywnie weryfikowalny w postaci opinii biegłych z zakresu medycyny sądowej analizującej ślady biologiczne odnalezione na miejscu tragicznego zdarzenia, w tym zwłaszcza analiza śladów biologicznych na garderobie pokrzywdzonego nie wskazuje aby oskarżony A.K. miał fizyczny kontakt z pokrzywdzonym w okresie objętym zarzutem, a tym samym, dopuścił się wraz z innymi osobami zabójstwa T. C.;

- zaistniała konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania najsurowszym środkiem zapobiegawczym w celu wyeliminowania możliwości podejmowania przez oskarżonego bezprawnych zachowań, w sytuacji gdy przesłanka z art. 258 § 2 k.p.k. ma jedynie charakter iluzoryczny na obecnym etapie postępowania, bowiem przeprowadzono i zgromadzono wszystkie dowody, na których przebieg mogłoby mieć wpływ zachowanie A. K., a w szczególności, gdy postawa oskarżonego na wszystkich etapach postępowania była właściwa, jak również nie stwierdzono żadnych przejawów uchylania się przed ewentualnymi konsekwencjami związanymi z odpowiedzialnością karną;

2. art. 249 § 1 w zw. z art. 253 § 1 k.p.k. poprzez zastosowanie wobec A. K. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w sytuacji uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) i niejako powrotu do sytuacji procesowej w postępowaniu (gdy został wydany nieprawomocny wyrok), w której oskarżony A. K. przebywał na wolności wskutek uchylenia tymczasowego aresztowania przez oskarżyciela publicznego jeszcze na etapie postępowania przygotowawczego wobec treści opinii ZMS;

3. art. 257 § 1 w zw. z art. 275 i art. 277 k.p.k. poprzez brak zastosowania tych przepisów i zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, pomimo iż w niniejszej sprawie wystarczającym byłoby zastosowanie

innego środka o charakterze wolnościowym m.in. w postaci dozoru Policji i zakazu opuszczania kraju.”

W oparciu o te zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia, względnie o jego zmianę poprzez orzeczenie w miejsce tymczasowego aresztowania innych środków zapobiegawczych w postaci dozoru Policji i zakazu opuszczania kraju.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesione zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ żaden z podniesionych w nim zarzutów nie jest trafny.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 kwietnia 2020 r., III KK 17/21, wydając orzeczenie kasatoryjne, stwierdził jedynie konieczność ponowienia kontroli odwoławczej w odniesieniu do skazanego A. K. (podobnie jak w zakresie wpółskazanego A. L.), a to w kontekście oceny prawidłowości ustaleń sądu *meriti* co do udziału poszczególnych osób w zdarzeniu i charakteru tego udziału, w tym co do kontaktu z ciałem pokrzywdzonego.

Z kolei stosując, wobec tego oskarżonego, środek zapobiegawczy – tymczasowe aresztowanie (art. 538 § 2 zd. pierwsze k.p.k.), wobec ustania, z chwilą wydania wyroku kasatoryjnego, wykonania orzeczonej w stosunku do niego kary (art. 538 § 1 k.p.k.), sąd kasacyjny uznał, że w świetle zgromadzonych w sprawie dowodów tak osobowych jak i rzeczowych, istnieje duże prawdopodobieństwo popełnienia przez oskarżonego A. K. zarzucanego mu czynu tj. przestępstwa, które zagrożone jest surową karą pozbawienia wolności (art. 249 § 1 k.p.k.). Sąd Najwyższy zważył w tym zakresie, że wysokość wymierzonej oskarżonemu nieprawomocnie kary, wynosząca 10 lat pozbawienia wolności, rodzi w jego ocenie konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania przez zastosowanie tego najsurowszego środka zapobiegawczego, służącego wyeliminowania możliwości podejmowania przez oskarżonego bezprawnych zachowań w tej sferze (art. 258 § 2 k.p.k.), a w szczególności uchylania się przed ewentualnymi konsekwencjami związanymi z odpowiedzialnością karną. Jednocześnie stosowanie tymczasowego aresztowania było w tej sytuacji, zdaniem Sądu Najwyższego, jedynym środkiem zapobiegawczym mogącym zabezpieczyć wobec oskarżonego właściwy dalszy tok procesu, stwierdzając, że nie

zaktualizował się w odniesieniu do tego oskarżonego stan z art. 257 § 1 k.p.k., a także nie zachodzą przesłanki negatywne stosowania aresztu określone w art. 259 § 1-3 k.p.k.

Analizując, przez pryzmat wskazanych wyżej w zaskarżonym postanowieniu okoliczności, treść zarzutów zażalenia jednoznacznie stwierdzić należy, że nie podważyły one w najmniejszym nawet stopniu toku rozumowania Sądu Najwyższego stosującego tymczasowe aresztowanie.

Przesłanka ogólna stosowania środków zapobiegawczych, w tym tymczasowego aresztowania, aktualizuje się w wypadku, gdy zgromadzone dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo. Twierdzenie skarżącego, że w tym wypadku mamy do czynienia wyłącznie z domniemaniem jest więc nieporozumieniem, skoro na chwilę obecną nie zostało podważone rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w L. uznające oskarżonego A. K. za winnego popełnienia zbrodni z art. 148 § 1 k.p.k., co jest bez wątpienia – pomimo nieprawomocności wyroku sądu *a quo* – stwierdzeniem dalej idącym niż „duże prawdopodobieństwo”, o którym mowa w art. 249 § 1 k.p.k.

Nie może również być mowy o naruszeniu przez sąd kasacyjny art. 258 § 2 k.p.k. i art. 253 § 1 k.p.k. Swoje twierdzenie o obrazie wskazanych przepisów obrońca oskarżonego oparł na dwóch okolicznościach.

Po pierwsze, wskazał, że w sprawie przeprowadzono i zgromadzono wszystkie dowody, na których przebieg mogłoby mieć wpływ zachowanie A. K., a po drugie, że na wszystkich etapach postępowania, również po uchyleniu tymczasowego aresztowania przez oskarżyciela publicznego jeszcze na etapie postępowania przygotowawczego, jego postawa była właściwa i nie stwierdzono żadnych przejawów uchylania się przed ewentualnymi konsekwencjami związanymi z odpowiedzialnością karną.

Nie przecząc, że wskazane przez skarżącego okoliczności faktycznie miały miejsce zauważyć należy, iż podnosząc je obrońca nie uwzględnił sytuacji procesowej jaka nastąpiła po uchyleniu przez Sąd Najwyższy wyroku sądu odwoławczego i przekazaniu sprawy tego oskarżonego do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w (...).

Uchylając tymczasowe aresztowanie na etapie postępowania przygotowawczego prokurator – co jednoznacznie wynika z treści wydanego postanowienia (k. 1687-1690) – uwzględniał ówczesny stan sprawy, a więc przeprowadzenie wszystkich czynności dowodowych w ramach prowadzonego śledztwa. Nie można przy tym zapominać, a to ignoruje autor zażalenia, że śledztwo to było prowadzone przeciwko A. K., jako podejrzanemu o czyn z art. 158 § 1 i 3 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt. 2 k.k. w zb. z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Tymczasem rozstrzygając o stosowaniu środka zapobiegawczego Sąd Najwyższy musiał uwzględnić, że oskarżony, wprawdzie nieprawomocnie, skazany został jednak za zbrodnię zabójstwa, i to na karę 10 lat pozbawienia wolności. Jest to bez wątpienia inna jakościowo sytuacja niż wyłącznie podejrzenie o dokonanie pobicia ze skutkiem śmiertelnym i jedynie hipotetyczne zagrożenie surową karą.

Prawdą jest również, że postawa oskarżonego A. K., po wcześniejszym uchyleniu przez oskarżyciela publicznego tymczasowego aresztowania i zastosowaniu wolnościowych środków zapobiegawczych (postanowienie z dnia 27 czerwca 2017 r., PR 3 Ds. (...) – k. 1691-1696), była właściwa, nie oznacza to jednak, że w sytuacji, gdy wymierzono mu nieprawomocnie karę 10 lat pozbawienia wolności, jego zachowanie nie ulegnie zmianie. Przypomnieć należy, o czym zdaje się zapominać autor zażalenia, że podstawy stosowania tymczasowego aresztowania, określone w art. 258 § 2 k.p.k., stanowią samodzielne przesłanki stosowania tego środka zapobiegawczego, m.in. w razie skazania na karę nie niższą niż 3 lata pozbawienia wolności (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2012 r., I KZP 18/11, OSNKW 2012, z. 1, poz. 1). Powołany przepis wprowadza szczególny rodzaj domniemania co do istnienia obawy, że oskarżony będzie – z uwagi na grożącą mu karę – bezprawnie utrudniał postępowanie, a tym samym nie ma w tym wypadku, tak jak to ma miejsce w sytuacjach określonych w art. 258 § 1 k.p.k., konieczności wykazywania, iż zachodzi uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego.

Oczywiście domniemanie to jest wzruszalne, rzecz w tym, że argumentacja zawarta w zażaleniu nie przekonuje, wobec stanu sprawy po uchyleniu tylko wyroku sądu odwoławczego, aby w sposób jednoznaczny wykluczyć możliwość, iż ze

strony tego oskarżonego nie zostanie podjęta obstrukcja procesowa. Jak trafnie podnosił to we wcześniejszych orzeczeniach Sąd Najwyższy, potrzeba stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. rysuje się tym bardziej wyraźnie, im bardziej w górę kara pozbawienia wolności wymierzona oskarżonemu odbiega od wskazanej w tym przepisie kary 3 lat pozbawienia wolności (zob. postanowienie z dnia 1 czerwca 2021 r., IV KZ 20/21).

Nie wiadomo w czym skarżący upatruje naruszenia – przez sąd orzekający merytorycznie w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania – art. 253 § 1 k.p.k., skoro Sąd Najwyższy w poddanym kontroli odwoławczej postanowieniu nie tylko nie rozpatrywał kwestii uchylenia lub zmiany wcześniej zastosowanego środka zapobiegawczego, lecz wręcz uznał, że istnieją przyczyny uzasadniające jego zastosowanie.

Nie można wreszcie mówić, że wydając kwestionowane orzeczenie, nie dokonano testu proporcjonalności, o którym mowa w art. 257 § 1 k.p.k. Przeczy temu treść uzasadnienia zaskarżonego postanowienia (zdanie ostatnie).

W tym stanie rzeczy, uwzględniając jednocześnie fakt, że zarówno w czasie orzekania przez sąd kasacyjny na rozprawie w dniu 27 kwietnia 2022 r., jak i w toku obecnego posiedzenia Sądu Najwyższego, nie ujawniły się przesłanki negatywne stosowania tymczasowego aresztowania określone w art. 259 § 1-3 k.p.k., postanowiono jak na wstępie.